

Otpis nejavnih davanja

Bernard Iljazović, mag. iur.

Pravnim i fizičkim osobama u trenutnim gospodarskim okolnostima radi nesolventnosti, uzrokovani financijskim problemima koji ih onemogućavaju u podmirenju obveza prema državnom proračunu i proračunima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave omogućava se uz ispunjavanje propisanih zakonskih uvjeta odgoda i obročna otplata nejavnih davanja. Na taj način država i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave pokazuju socijalnu osjetljivost prema najugroženijima skupinama poslovnih subjekata i građana.

Mogućnost odgode i obročne otplate nejavnih davanja uređena je Uredbom o kriterijima, mjerilima i postupku za odgodu plaćanja, obročnu otplatu duga, te prodaju, otpis ili djelomičan otpis potraživanja¹ (u nastavku teksta: Uredba). Naime, Uredba sa odredbama Zakona o proračunu², odnosno članka 68. predstavlja pravnu osnovu temeljem koje država i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave mogu otpisivati svoje tražbine prema pravnim i fizičkim osobama.

Shodno navedenom, u nastavku teksta donosimo najznačajnija pravila koja omogućavaju odgodu, odnosno obročnu otplatu nejavnih davanja, te otpis potraživanja, kako bi podsjetili pravne i fizičke osobe na tu zakonsku mogućnost, a da bi izbjegli ovršne i druge postupke i time dodatno zakomplicirali financijsku situaciju.

1. Opće odredbe

Pod dugom se podrazumijeva svaka dospjela, a nepodmirena obveza prema državi, odnosno jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave koja bi bila prihod državnog proračuna Republike Hrvatske, odnosno proračuna jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, osim onih s naslova javnih davanja, izuzev naknada za koncesije.

Naime, javna davanja su sva davanja koja su kao javna davanja utvrđena Općim poreznim zakonom, odnosno porezi i druga javna davanja (carine, pristojbe, doprinosi, novčane naknade za prekršaje...), dok se s druge strane pod nejavnim davanjima smatraju na primjer: zakupnina, najam prostora, usluge tekućeg održavanja, oglašavanje...

Na javna davanja primjenjuju se odredbe Općeg Poreznog zakona³, dok se na nejavna davanja primjenjuju odredbe Zakona o proračunu, Uredbe, te odredbe Odluke o izvršavanju proračuna pojedine jedinice lokalne samouprave za tekuću proračunsku godinu.

No, odredbe Uredbe ne odnose se na dugove i potraživanja s osnove:

- javnih davanja, izuzev onih s osnove naknada za koncesije
- međusobnih potraživanja države i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave
- međusobnih potraživanja jedinice lokalne samouprave i jedinice područne (regionalne) samouprave
- stečenog bez osnove
- stambenih i ostalih kredita koji nisu odobreni od strane države, odnosno jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ili za koje nije dala jamstvo država, odnosno jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave
- ugovora o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo
- ugovora o prodaji stanova na temelju propisa kojima se uređuje društveno poticana stanogradnja
- koncesija za gospodarsko korištenje pomorskog dobra

Treba napomenuti da se pravila odnose kako na dužnika pravnu osobu, tako i na dužnika fizičku osobu. Pod dužnikom fizičkom osobom podrazumijeva se fizička osoba – građanin, fizička osoba obrtnik i fizička osoba koja obavlja samostalnu djelatnost (liječnici, odvjetnici...).

Vlada Republike Hrvatske može na prijedlog nadležnog tijela koje je pribavilo suglasnost ministra financija, a na zahtjev dužnika, odgoditi plaćanje ili odobriti obročnu otplatu duga, prodati, otpisati ili djelomično otpisati potraživanje, ako bi se na taj način značajno poboljšale mogućnosti otplate duga dužnika, od kojega inače ne bi bilo moguće naplatiti cjelokupan dug.

Naime, ministar financija ovlašten je sukladno članku 68. Zakona o proračunu⁴ i odredbama Uredbe na prijedlog nadležnog tijela, a na zahtjev dužnika odgoditi plaćanje ili odobriti obročnu otplatu duga, prodati, otpisati ili djelomično otpisati potraživanje do iznosa od **1.000.000,00 kn** za pravnu osobu, odnosno **100.000,00 kn** za fizičku osobu.

U jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave ovlast za donošenje odluke o odgodi ili obročnoj otplati duga do iznosa utvrđenih u odluci o izvršavanju proračuna za pojedinu proračunsku godinu ima upravno tijelo za financije, odnosno načelnik općine, gradonačelnik ili župan.

1 Uredba o kriterijima, mjerilima i postupku za odgodu plaćanja, obročnu otplatu duga, te prodaju, otpis ili djelomičan otpis potraživanja, NN.br. 52/13, 94/14.

2 Zakon o proračunu, NN, br. 87/08, 136/12, 15/15.

3 Opći porezni zakon, NN.br. 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 42/20.

4 Zakon o proračunu, NN.br. 87/08, 136/12, 15/15.



Odgoda plaćanja duga i/ili obročna otplata duga može se odobriti u vidu jednokratne otplate ili otplate u obrocima za razdoblje do najduže pet godina.

No, treba istaknuti da se neće odobriti odgoda plaćanja, obročna otplata duga, otpis ili djelomičan otpis potraživanja koja bi bila zajednički prihod više tijela ili više jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i/ili države bez pribavljene suglasnosti nadležnog tijela od subjekata kojima prihod pripada.

U postupku odlučivanja o pravima koja su predmet Uredbe primjenjuju se odredbe Zakona o općem upravnom postupku⁵, te su akti koji se donose u tom postupku upravni akti.

2. Odgoda plaćanja i obročna otplata duga

2.1. Odgoda plaćanja i obročna otplata duga pravnim osobama

Pravnim osobama i fizičkim osobama obrtnicima, odnosno fizičkim osobama koje obavljaju samostalnu djelatnost, odgoda plaćanja ili obročna otplata duga odobrava se ako bi naplata duga u cijelosti dovela pravnu osobu do nelikvidnosti (blokade računa), uz kumulativno ispunjavanje sljedećih uvjeta:

- podnositelj zahtjeva nema dospjelog duga po osnovi poreznih obveza i doprinosa za mirovinsko i zdravstveno osiguranje o kojima službenu evidenciju vodi Porezna uprava
- podnositelj zahtjeva nije u tekućoj godini niti u prethodnoj godini vršio isplatu dividende, udjela u dobiti ili predujma dobiti, ako je u isto vrijeme imao porezni dug
- ako bi naplata duga u cijelosti za pravnu osobu predstavljala neprimjereno opterećenje ili joj nanijela veću gospodarsku štetu
- ukoliko se poslovni i financijski plan pravnih osoba procijeni kao tržišno održiv

Ako bi naplata duga u cijelosti za pravnu osobu predstavljala neprimjereno opterećenje ili joj nanijela veću gospodarsku štetu, te ukoliko se poslovni i financijski plan pravnih osoba procijeni kao tržišno održiv, tada se može odobriti obročna otplata glavnice duga uz otpis/djelomičan otpis kamate.

2.2. Odgoda plaćanja i obročna otplata duga fizičkim osobama

S druge strane, odgoda plaćanja ili obročna otplata duga fizičkim osobama – građanima odobrava se ako bi naplata duga u cijelosti predstavljala neprimjereno opterećenje za dužnika, a odgodom plaćanja ili obročnom otplatom duga bi se bitno poboljšale dužnikove mogućnosti otplate duga, od kojega inače ne bi bilo moguće naplatiti cjelokupan dug.

Naplata duga u cijelosti bi za dužnika fizičku osobu – građanina predstavljala neprimjereno opterećenje u sljedećim slučajevima:

- 1) ako podnositelj zahtjeva ostvaruje pravo na zajamčenu minimalnu naknadu, odnosno prava na pomoć za uzdržavanje, ako je podnositelj zahtjeva korisnik prava na pomoć za uzdržavanje iz sustava socijalne skrbi
- 2) ako imovno stanje podnositelja zahtjeva i punoljetnih članova njegovog kućanstva odgovara sljedećim uvjetima:
 - a) kad imovina, u novčanom obliku, podnositelja zahtjeva i članova njegovog kućanstva ne prelazi iznos od dvije pro-

računske osnovice na dan podnošenja zahtjeva, po članu kućanstva

- b) kada podnositelj zahtjeva, odnosno punoljetni članovi kućanstva imaju u vlasništvu stan ili kuću koju koriste isključivo za njihovo stanovanje, te ako imaju u vlasništvu automobil i/ili plovilo, čija vrijednost ne prelazi iznos od dvije proračunske osnovice na dan podnošenja zahtjeva
- c) kad ukupni dohodak i ukupni primici podnositelja zahtjeva i punoljetnih članova njegovog kućanstva mjesečno ne prelaze po članu kućanstva iznos od jedne proračunske osnovice. (za 2021. godinu, proračunska osnovica iznosi 3.326,00 kn)

2.3. Podnošenje zahtjeva za odgodu plaćanja ili obročnu otplatu duga

Zahtjev za odgodu plaćanja ili obročnu otplatu duga nadležnom tijelu može podnijeti dužnik fizička i pravna osoba (u nastavku teksta: podnositelj zahtjeva), na propisanim obrascima ZFO i ZPO (Zahtjev za odgodu plaćanja/obročnu otplatu duga i za otpis ili djelomičan otpis potraživanja – fizičke osobe, Obrazac ZFO i Zahtjev za odgodu plaćanja i obročnu otplatu duga – pravne osobe, Obrazac ZPO).

Treba naglasiti da podnositelj zahtjeva odgovara materijalno i kazneno za točnost podataka navedenih u zahtjevu.

Pravna osoba i fizička osoba obrtnik, odnosno fizička osoba koja obavlja samostalnu djelatnost uz predmetni zahtjev treba priložiti sljedeću dokumentaciju:

- presliku isprave o postojanju duga, osim ako ispravom ne raspolaže nadležno tijelo, odnosno kada nadležno tijelo ispravu ne može pribaviti iz službenih evidencija javnopravnih tijela
- dokaz o financijskoj sposobnosti:
- BON-1 dostavlja se u izvorniku ili preslici i ne smije biti stariji od 6 mjeseci do dana podnošenja zahtjeva (ne odnosi se na fizičku osobu obrtnika)
- b) BON-2 ili SOL-2 dostavlja se u izvorniku ili preslici i ne smije biti stariji od 30 dana do dana podnošenja zahtjeva
- jedan od instrumenata osiguranja duga: neopoziva garancija banke, zalog vrijednosnih papira, fiducija, založno pravo na nekretninama, pokretninama i pravima građenja, mjenica, zadužnica ili jamstvo drugih trgovačkih društava solidnog boniteta
- poslovni i financijski plan društva s projekcijom učinka tražene obročne otplate ili odgode

Dok, fizička osoba - građanin uz predmetni zahtjev treba priložiti sljedeću dokumentaciju:

- presliku isprave o postojanju duga, osim ako ispravom ne raspolaže nadležno tijelo, odnosno kada nadležno tijelo ispravu ne može pribaviti iz službenih evidencija javnopravnih tijela
- potvrdu Porezne uprave o visini njegova dohotka i dohodaka članova njegovog kućanstva, ako je kriterij za stjecanje prava na odgodu ili obročnu otplatu duga imovno stanje
- potvrdu ili presliku rješenja nadležnog centra za socijalnu skrb o ostvarivanju prava na zajamčenu minimalnu naknadu, ako je podnositelj zahtjeva korisnik prava na pomoć za uzdržavanje iz sustava socijalne skrbi, osim ako potvrdom ili rješenjem ne raspolaže nadležno tijelo, odnosno kada nadležno tijelo potvrdu ili rješenje ne može pribaviti iz službenih evidencija javnopravnih tijela

⁵ Zakon o općem upravnom postupku, NN, br. 47/09.

- potvrdu Porezne uprave o imovnom stanju podnositelja zahtjeva i članova njegovog kućanstva, ako je kriterij za stjecanje prava na odgodu ili obročnu otplatu duga imovno stanje, osim ako potvrdom ne raspoláže nadležno tijelo, odnosno kada nadležno tijelo potvrdu ne može pribaviti iz službenih evidencija javnopravnih tijela

2.4. Postupanje po zahtjevu

Nadležno tijelo će u slučaju nepotpunog zahtjeva i/ili ako nisu dostavljeni svi propisani prilozi uz zahtjev donijeti zaključak kojim će podnositelja zahtjeva upozoriti na nedostatke i naložiti mu da zahtjev nadopuni u roku 15 dana od dana dostave. U slučaju ne postupanja po zahtjevu u traženom roku, nadležno tijelo će zahtjev podnositelja odbaciti rješenjem.

Protiv tog rješenja, podnositelj zahtjeva za odgodu plaćanja ili obročnu otplatu duga ima pravo izjaviti žalbu nadležnom tijelu.

Nadležno tijelo će razmotriti **potpuni zahtjev** uz brižljivu ocjenu svih dokaza i okolnosti, te dati mišljenje o utemeljenosti zahtjeva na propisanim obrascima ZFO ili ZPO. No, nadležno tijelo će po službenoj dužnosti prije davanja mišljenja o utemeljenosti zahtjeva, obvezno od Porezne uprave zatražiti podatak o obvezama i potraživanjima iz porezno-dužničkog odnosa, te utvrditi postojanje svih međusobnih obveza i potraživanja, uključujući i one s osnova javnih davanja, između Republike Hrvatske i dužnika, te jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i dužnika. Ukoliko nadležno tijelo utvrdi postojanje međusobnih potraživanja samo će izvršiti prijebot potraživanja.

Potom će zahtjev s danim mišljenjem dostaviti Ministarstvu financija, odnosno upravnom tijelu za financije jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave u roku 15 dana od dana podnošenja potpunog zahtjeva. Zatim će Ministarstvo financija, odnosno upravno tijelo za financije na temelju mišljenja nadležnog tijela, u roku 15 dana od dana dostave zahtjeva uz brižljivu ocjenu svih dokaza i okolnosti, razmotriti zahtjev, te ako su ispunjeni svi propisani zakonski uvjeti udovoljiti zahtjevu ili predložiti Vladi Republike Hrvatske, odnosno načelniku općine, gradonačelniku ili županu donošenje **odluke o odgodu plaćanja ili obročnoj otplati**.

Ako se odobrava obročna otplata duga, u odluci kojom se odlučuje o zahtjevu obvezno se utvrđuje ukupan broj i iznos mjesečnih obroka, te rokovi plaćanja. Za vrijeme trajanja odgode i obročne otplate duga obračunava se kamata, i primjenjuje se kamatna stopa u visini od 4,5%.

Ovdje treba skrenuti pažnju na to da će Vlada RH, Ministarstvo financija, odnosno upravno tijelo za financije, odluku o odgodu plaćanja ili obročnoj otplati ukinuti u cijelosti ili djelomično i to ako dužnik (pravna i fizička osoba) svoje obveze utvrđene tom odlukom ne izvršava uredno i na vrijeme. Po ukidanju odluke, a na zahtjev nadležnog tijela, dužnik je obvezan isplatiti cjelokupan dug. U slučaju da dužnik ne postupi sukladno navedenom, tada će nadležno tijelo pristupiti naplati duga putem instrumenata osiguranja (neopoziva garancija banke, zalog vrijednosnih papira, fiducija, založno pravo na nekretninama, pokretninama i pravima građenja, mjenica, zadužnica ili jamstvo drugih trgovačkih društava solidnog boniteta).

Ako nadležno tijelo u tome ne uspije, poduzeti će zakonom propisane mjere za naplatu duga, te o poduzetim radnjama, bez odgode izvijestiti Ministarstvo financija, odnosno upravno tijelo za financije.

Ukoliko je fizičkoj i pravnoj osobi odobrena odgoda plaćanja ili obročna otplata duga, sljedeći zahtjev za odgodu plaćanja ili obročnu otplatu duga neće moći podnijeti prije proteka roka od **pet godina**

od donošenja odluke o odobrenju odgode ili obročne otplate duga za prvobitni dug.

3. Otpis ili djelomičan otpis potraživanja

Građanima se omogućava i otpis ili djelomičan otpis potraživanja, uz podnošenje zahtjeva na propisanom obrascu ZFO i ispunjavanjem potrebnih uvjeta.

Naime, fizičkoj osobi – građaninu odobrit će se otpis ili djelomičan otpis duga u skladu s podnesenim zahtjevom u slučajevima kada bi naplata duga ugrozila njegove osnovne životne potrebe, te potrebe članova njegovog kućanstva.

Sukladno tome, osnovne životne potrebe dužnika fizičke osobe i članova njegovog kućanstva, biti će ugrožene u sljedećim slučajevima:

- ako podnositelj zahtjeva ostvaruje pravo na zajamčenu minimalnu naknadu, odnosno prava na pomoć za uzdržavanje, ako je podnositelj zahtjeva korisnik prava na pomoć za uzdržavanje iz sustava socijalne skrbi
- ako imovno stanje podnositelja zahtjeva i punoljetnih članova njegovog kućanstva odgovara sljedećim uvjetima:
 - a) kada imovina, u novčanom obliku, podnositelja zahtjeva i članova njegovog kućanstva ne prelazi iznos od dvije proračunske osnovice na dan podnošenja zahtjeva, po članu njegovog kućanstva
 - b) kada podnositelj zahtjeva, odnosno punoljetni članovi kućanstva imaju u vlasništvu stan ili kuću koju koriste isključivo za njihovo stanovanje, te ako imaju u vlasništvu automobil i/ili plovilo, čija vrijednost ne prelazi iznos od dvije proračunske osnovice na dan podnošenja zahtjeva (u 2021. godini 6.652,00 kn)
 - c) kada ukupni dohodak i ukupni primici podnositelja zahtjeva i punoljetnih članova njegovog kućanstva mjesečno ne prelaze po članu kućanstva iznos od jedne proračunske osnovice.

Postupanje po zahtjevu, odnosno provedba postupka za otpis ili djelomičan otpis potraživanja identična je provedbi postupka za odgodu plaćanja ili obročnu otplatu duga, te ga stoga nećemo posebno navoditi.

Ukoliko je fizičkoj osobi – građaninu odobren otpis duga, bez obzira na osnovu nastanka duga, sljedeći zahtjev za otpis duga neće moći podnijeti prije proteka roka od **pet godina** od donošenja odluke o otpisu potraživanja za prvobitni dug.

4. Posebni slučajevi otpisa

4.1. Otpis u slučaju nemogućnosti naplate potraživanja

Nadležno tijelo može otpisati potraživanja prema dužniku pravnoj osobi koja se smatraju nenaplativima. Naime, nadležno tijelo otpisati će potraživanje prema dužniku pravnoj osobi koje se ne može naplatiti u stečajnom postupku, na temelju pravomoćnog rješenja o zaključenju stečajnog postupka nad pravnom osobom ili u postupku likvidacije na temelju pravomoćnog rješenja o brisanju pravne osobe iz sudskog registra. Za otpis tih potraživanja nije potrebno podnositi zahtjev, nego nadležno tijelo prema slobodnoj ocjeni donosi tu odluku.

